

Amad

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/6018	18 december 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 106/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/6018 , d.d. 18 december 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓
t.a.v. AMAD

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
106/91

(Afgesloten 181200 DEC 1991)

Kroatië

Volgens de Kroatische media hebben de federale strijdkrachten (JNA) afgelopen dinsdag een aanval ingezet op "alle fronten in Kroatië". Vooral de stad Osijek zou opnieuw het doelwit zijn geweest van beschietingen. Daarnaast zouden zich hevige gevechten hebben voorgedaan in de omgeving van Pakrac (West-Slavonië), waarbij ook vliegtuigen van de federale luchtmacht zouden zijn ingezet. Volgens het persbureau TanJug hebben echter ook drie Kroatische vliegtuigjes in deze regio een bombardement uitgevoerd. Artilleriebeschietingen werden verder gemeld uit de omgeving van de havenstad Sibenik.

Anderzijds toont de JNA onverminderd bereidheid zich terug te trekken uit onbetwiste delen van Kroatië. Zo werd gisteren naar verluidt overeenstemming bereikt over de terugtrekking van de JNA uit de kazerne te Dugo Selo ten oosten van Zagreb. De concrete voorwaarden voor deze terugtrekking waren de afgelopen dagen onderwerp van langdurige en scherpe onderhandelingen tussen de JNA en Kroatische vertegenwoordigers.

In verband met de voortdurende meldingen van Kroatische bombardementen op JNA en Servische doelen is vermeldenswaard dat Kroatië voorzover bekend slechts beschikt over een aantal kleine landbouw- en transportvliegtuigen, die weliswaar geschikt kunnen worden gemaakt voor bombardementsmissies, maar zeer kwetsbaar zijn en het vrijwel absolute luchtoverwicht van de JNA niet kunnen aantasten. Eind november zou een aantal Kroatische An-2 COLTs (kleine transportvliegtuigen) bombardementen hebben uitgevoerd op Servische stellingen met behulp van grote gascilinders, gevuld met schroot. Er zijn ook aanwijzingen dat Kroatische COLTs de afgelopen maanden zijn gebruikt voor illegale wapenimporten. Gezien de beperkte grootte van deze vliegtuigen kan het slechts gaan om kleinschalige zendingen. De bevelhebber van de JNA-luchtmacht, Jurjevic, heeft medio november gesteld dat de JNA alle 18 Kroatische COLTs vernietigd had, maar dat Kroatië nieuwe vliegtuigen had ontvangen van Slovenië.

Volgens een recente melding heeft de JNA sinds begin oktober SA-2 lucht doelraketten verplaatst van Zadar in Kroatië en Kragujevac in Servië naar de Servisch-Kroatische grens. Volgens de betreffende melding zouden deze verplaatsingen verband houden met de toegenomen luchtdreiging van Kroatische zijde. Zoals gesteld is deze dreiging feitelijk zeer klein. Meer voor de hand ligt dat de verplaatsing van SA-2 installaties deels moet worden gezien in het kader van de terugtrekking uit delen van Kroatië en deels past in de algemene opbouw van verdedigingseenheden rond Slavonië. Het is ook niet geheel uit te sluiten dat het een voorzorgsmaatregel betreft met het oog op eventuele Hongaarse tegenmaatregelen tegen voortdurende schendingen van het Hongaarse luchtruim door JNA-vliegtuigen, al is de kans op een daadwerkelijk gewapend treffen tussen beide landen uiterst gering.

Afgelopen week heeft het commando van het JNA-korps in Banja Luka, dat betrokken is bij de strijd in (West-)Slavonië, melding gemaakt van voortdurende

Kroatische aanvallen op haar aanvoerlijnen in Slavonië, hetgeen een bevestiging vormt voor eerder gemelde Kroatische offensieve acties in deze regio. Geruchten dat het korps hierbij zware verliezen had geleden, werden ontkend. Wel werd een -niet nader gespecificeerd- aantal deserties in de eigen rangen toegegeven. Overigens werd ook gesteld dat bij Kroatische operaties tegen Servische territoriale eenheden 120 Serviërs de dood zouden hebben gevonden.

Volgens de meest recente schattingen beschikken de Kroatische (para-)militaire organisaties momenteel over 150-190 moderne tanks (T-55 en M-84), ca 100 gepantserde gevechtsvoertuigen, ca 300 stukken artillerie, ca 60 stukken antitankgeschut van het kaliber 100mm, alsmede over een onbekend aantal SA-7, SA-9, SA-13 en Stinger luchtdoelsystemen. Deze schattingen liggen overigens hoger dan eerdere opgaven.

Internationale vredesinspanningen

De EG-ministerraad van 16 december heeft in beginsel besloten tot erkenning van de onafhankelijkheid van Slovenië en Kroatië en alle andere deelrepublieken die een verzoek hiertoe voor 23 december hebben ingediend. Deze erkenning is wel afhankelijk gesteld van een aantal voorwaarden, zoals het geven van garanties voor de rechten van (etnische) minderheden, de onschendbaarheid van de bestaande grenzen en het nakomen van internationale (wapenbeheersings)overeenkomsten. Ook zouden de betreffende republieken moeten aangeven of zij bereid zijn te blijven deelnemen aan de EG-vredesconferentie over Joegoslavië. De in het kader van deze conferentie opererende arbitragecommissie van vijf internationale juristen zal vóór 15 januari advies uitbrengen welke kandidaten aan de gestelde eisen voldoen. Overigens hebben niet alle EG-landen toegezegd dit advies als bindend te beschouwen. Duitsland, dat zich reeds geruime tijd had uitgesproken voor erkenning van Slovenië en Kroatië, heeft inmiddels laten weten reeds deze week formeel tot erkenning van de twee republieken te zullen overgaan. Oostenrijk, eveneens sterk voorstander van de erkenning van Kroatië en Slovenië, heeft aangekondigd op 15 januari de beide republieken te zullen erkennen.

In de komende maand moeten volgens de EG-ministers alle bij de Joegoslavische crisis betrokken partijen zich inspannen om een politieke oplossing voor de problemen in het land te bereiken. In concreto hopen zij dat het mogelijk is om met hen overeenstemming te bereiken over de legering van een VN-vredesmacht in Kroatië, waartoe de Veiligheidsraad het afgelopen weekeinde in beginsel heeft besloten. Frankrijk en Groot-Brittannië hebben gisteren aangekondigd bij de Veiligheidsraad te zullen ijveren voor een spoedige uitzending van een VN-vredesmacht naar Kroatië.

De vooruitzichten voor een akkoord met betrekking tot de voorwaarden voor de komst van een dergelijke vredesmacht zijn echter nog altijd ongunstig. Zoals bekend bestaan er nog steeds fundamentele verschillen van mening tussen Servië, dat een VN-vredesmacht in beginsel wil legeren aan de grenzen van de Servische gebieden in Kroatië, en de Kroatische regering. Deze geeft de voorkeur aan legering aan de bestaande grenzen tussen Servië en Kroatië, maar zou eventueel kunnen instemmen met stationering in de betwiste (en voor een groot deel door de JNA/Servische strijdgroepen veroverde) gebieden, mits deze verder volledig gedemilitariseerd zouden worden. Overigens hebben vertegenwoordigers van de Serviërs in Kroatië en Bosnië-Herzegovina de komst van VN-troepen naar hun gebieden volledig afgewezen.

Daarnaast blijft een duurzaam staakt-het-vuren, een andere basisvoorwaarde voor de komst van VN-troepen, onwaarschijnlijk. Veeleer ligt voor de hand dat de JNA en met haar samenwerkende Serviërs de strijd de komende weken zullen opvoeren

met als doel nog zo veel mogelijk gebied te veroveren voordat de erkenning van met name de Kroatische onafhankelijkheid een feit zal zijn. De gemelde intensivering van de strijd in Kroatië lijkt ook in die richting te wijzen.

Naar verluidt zou de JNA pogingen in het werk stellen om meer greep te krijgen op Servische milities en andere vrijwilligerseenheden in Kroatië, waarmee zij vaak samenwerkt, maar die in feite veelal autonoom opereren. Waarschijnlijk houdt dit verband met het feit dat juist aan deze autonome strijdgroepen en vrijwilligers oorlogsmisdaden in Kroatië worden toegeschreven, die in het buitenland maar ook in Servië zelf tot kritiek aanleiding hebben gegeven. Het is echter ook niet uitgesloten dat de pogingen van de JNA wijzen op de bereidheid om door een grotere controle op deze strijdgroepen uitvoering van een eventuele vredesregeling in Kroatië mogelijk te maken.

Tijdens de consultaties van Vance over de uitzending van een VN-vredesmacht naar Joegoslavië is de Servische president Milosevic een lijst voorgelegd van alle landen die de afgelopen jaren aan VN-vredesoperaties hebben deelgenomen. Op de vraag of Servië bezwaar had tegen deelname van deze landen aan een eventuele VN-macht in Joegoslavië, noemde Milosevic onder andere Nederland, omdat dit blijkt had gegeven van een "onbehulpzame" houding ten opzichte van Servië. Indien Milosevic aan deze opstelling vast blijft houden, is een Nederlandse bijdrage aan een eventuele VN-macht in Joegoslavië vrijwel uitgesloten.

Servië/federale overheden

Servische regeringsfunctionarissen hebben de resultaten van het jongste EG-beeraad veroordeeld. Ook het door Servië gedomineerde federale romppresidium heeft de mogelijke erkenning van Slovenië en Kroatië gekenschetst als een inmenging in de interne aangelegenheden van Joegoslavië die slechts nieuwe problemen zal veroorzaken. Het presidium kondigde aan de "onvervreembare rechten van de Joegoslavische volkeren" te zullen blijven verdedigen. Tevens werd echter benadrukt dat de federale overheden zullen blijven samenwerken met de VN en deelnemen aan de EG-vredesconferentie om een "aanvaardbare oplossing" te vinden voor de Joegoslavische crisis. Dit wijst erop dat Servië c.s. zich de komende maand niet verder willen isoleren en bij het internationale overleg betrokken willen blijven.

De JNA

Ter gelegenheid van de nationale feestdag van Joegoslavië (29 november) is zoals gebruikelijk een aantal topmilitairen bevorderd. Onder andere werden de bevelhebbers van het Eerste Militaire District, van de luchtstrijdkrachten en van de korpsen in Banja Luka en Knin tot Kolonel-Generaal bevorderd. Opvallend was dat de twee laatstgenoemden, die direkt betrokken zijn bij de gevechten in Kroatië, een rang overslaan. Voorzover bekend is dit laatste niet eerder voorgekomen.

Overigens heeft ook de Kroatische president Tudjman een aantal topmilitairen bevorderd. De bevelhebber en de inspecteur van de Kroatische strijdkrachten, Tus en Spegelj, verkregen de rang van Legergeneraal, terwijl hun collega's van de Kroatische zeestrijdkrachten, Grubisic en Letica, werden bevorderd tot Admiraal van Kroatië. Overigens betreft het in alle vier de gevallen voormalige JNA-militairen, die de afgelopen maanden zijn overgelopen naar Kroatië.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in Kroatië lijken weer op te leven. Het is niet uitgesloten dat dit verband houdt met de wens van de JNA/Servië om hun posities in Kroatië zo veel mogelijk te versterken voorafgaande aan de internationale erkenning van

Kroatië medio januari. Over de komst van een VN-vredesmacht naar Joegoslavië bestaan nog grote meningsverschillen. Er zijn geen aanwijzingen dat deze op korte termijn kunnen worden overwonnen. Zelfs indien er over deze kwestie alsnog overeenstemming zou worden bereikt, lijken er overigens aan Servische zijde overwegende bezwaren te bestaan tegen Nederlandse deelname aan een VN-vredesmacht.